

Patricia van Nispen biedt ontheemden uitzicht op toekomst

'Gewoon ergens beginnen'

What you dream, you can do. Die gedachte, hartenkreet van veel Amerikanen, charmeerde Patricia van Nispen tot Sevenaer tijdens haar studies internationale betrekkingen aan de Amerikaanse Johns Hopkins University. Terug in Nederland voegde ze de daad bij het woord. 'Ontheemden kunnen vaak om heel praktische redenen niet verder met hun leven. Er is een organisatie nodig die dat heel efficiënt aanpakt.'

door Margit Warmink | fotografie Herbert Wiggerman

Toen ik 24 jaar was kwam ik terug naar Nederland, vol grootse plannen. Vrienden adviseerden me om eerst een tijdje de advocatuur in te gaan. "Dan heb je een brede basis voor wat je later verder nog wilt doen en word je bovendien serieuzer genomen." Via deze omweg kwam ik bij de VN en ging naar Rwanda als mensenrechtenofficier.' Patricia van Nispen, toen net 28 jaar oud, wachtte er een harde confrontatie met het uitzichtloze bestaan van ontheemden in voormalig oorlogsgebied. Mensen die afschuwelijke dingen hebben meegemaakt en die nu, zonder huis, zonder papieren, niets anders rest dan wachten op wat komen gaat. 'Deze mensen kunnen niet verder met hun leven om heel praktische redenen. Mijn functie was te bemiddelen tussen autoriteiten, militairen, de VN en anderen om ervoor te zorgen dat het land weer georganiseerd werd. Ik ging terug naar Nederland met plannen voor een organisatie die dat ter plaatse efficiënt aanpakt.'

Wat ze ook ging doen, het moest zinvol zijn, oplossingsgericht. De VN was daarvoor niet geschikt want die is te bureaucratisch en dus niet efficiënt. 'Kort door de bocht: iedereen ziet de schrijvende problemen, hulpverleners komen langs, geven voedsel,

schrijven een rapport en dat is het. Ik wil die mensen op weg helpen met hun leven. Met praten alleen kom je er dan niet, je moet gewoon ergens beginnen. Structuur aanbrengen, de samenleving organiseren zodat de ontheemden weer voor zich zelf kunnen zorgen als alles op orde is. Want dat is vaak het probleem. Zonder huis kun je niet wonen, zonder papieren kun je geen bedrijfje starten en alles bij elkaar duurt de uitzichtloosheid voort.' Een duwtje in de goede richting van een vriend - 'kom, we gaan nú naar de notaris voor de oprichting' - is precies wat Van Nispen nodig had. 'Dat laatste zetje hielp me over de drempel. We hebben een paar internationaal bekende bestuursleden gevonden die onze ideeën van harte ondersteunden. Wim van Eekelen, voorheen minister van Defensie, zit bijvoorbeeld in het bestuur.' International Alliances, *mediation-based human rights programme in conflict affected areas*, is een feit.

Terug naar huis

De eerste missie van International Alliances werd Vukovar, waar Van Nispen op dat moment in dienst was bij de VN. De VN had zich net uit het voormalige oorlogsgebied teruggetrokken en er

'Op het moment van aanpakken laat de internationale gemeenschap het afweten'

waren mobiele teams nodig om het gewone leven weer op gang te brengen. De afgedwongen samenleving van Kroaten en Serven stuitte op praktische hindernissen. Bovendien zou de aanwezigheid van een onafhankelijke, van buiten afkomstige *protection officer* een gevoel van veiligheid moeten geven. Van Nispen: 'Internationale afspraken bepalen dat de Kroatische bevolking terug kan keren naar de huizen waar ze voor de oorlog woonde. Inmiddels zitten daar ontheemde Servische families in, dus die moeten eerst weg. Maar daar geven die internationale afspraken geen bruikbare oplossing voor. Op dit moment heeft International Alliances ongeveer duizend rechtszaken over eigendomsrecht lopen, onder meer van huizen. Meer dan 10.000 zaken zijn inmiddels geregeld.'

Huizen opknappen, scholen inrichten; de mobiele teams van International Alliances reizen door het gebied om deze praktische zaken aan te pakken. In zo'n team zitten, naast de *protection officer*, onder meer een maatschappelijk werker, een jurist en een psycholoog. Van Nispen: 'Allemaal afkomstig uit het land zelf, dus ze spreken de taal, kennen het land, de lokale wetten

en de cultuur. Dat is noodzakelijk wil je daar kunnen werken. Dit zijn bovendien de mensen die het land in een later stadium zelf moeten kunnen organiseren, Serven en Kroaten met elkaar. En niet onbelangrijk: ze hebben veel lagere salarissen dan West-Europeanen. Het budget van International Alliances is niet zo groot, maar zo kunnen wij toch werken met beperkte middelen.' Sommige mensen en instanties gebruiken het recht als een naoorlogs middel voor etnische zuiveringen. Dat vraagt helemaal om snel ingrijpen, vindt Van Nispen. Zoals de lokale bank die bezittingen confisqueerde van klanten die gedurende de oorlogsjaren niet tijdig hadden afgelost op leningen. 'Deze mensen leefden door de oorlog in een afgescheiden zone; er was geen communicatie mogelijk met de bank. Leningen aflossen kon niet. De Kroatische directeur van de bank, die bekend stond als oorlogscrimineel, had geen begrip voor deze vorm van overmacht en liet beslag leggen op huizen van klanten. Samen met de OVSE hebben wij hierover een rapport geschreven en aangeboden aan onder meer de Europese Bank voor Wederopbouw en Ontwikkeling in Londen, die aandeelhouder bleek te zijn van de

International Alliances

Het overgrote deel van de werkzaamheden van International Alliances - opgericht in 1996 - wordt in de voormalige oorlogsgebieden zelf uitgevoerd. Voornamelijk door mensen uit de regio, samen met lokale partnerorganisaties. De overkoepelende organisatie, gevestigd in Den Haag, is bewust klein gehouden: dat scheelt aanzienlijk in de kosten. Oprichter en directeur Patricia van Nispen: 'Voordat we aan de slag kunnen, moet een project gefinancierd zijn. Alle projecten zijn hoofdzakelijk door het Ministerie van Buitenlandse Zaken gefinancierd, aangevuld met bijdragen van de Europese Unie. In de nabije toekomst zal de financiering lastiger worden doordat Buitenlandse Zaken de eis stelt dat projecten voor 35 procent door derden worden meegefinancierd. International Alliances is altijd op zoek naar mensen die niet alleen de capaciteiten hebben om een project te trekken, maar die ook bereid zijn te werken zonder zekerheden. Het is namelijk niet zeker dat ook in de toekomst projecten gefinancierd worden door derden. We zijn dus eigenlijk op zoek naar het schaap met de vijf poten.'

Meer informatie: www.intall.org of neem contact op via patricia.van.nispen@intall.org of (070) 311 87 48

lokale bank. Op alle niveaus hebben we gelobbyd en rechtszaken gevoerd om ervoor te zorgen dat die mensen niet het slachtoffer worden van deze situatie. Dat is gelukt.'

Angst voor terugkeer

Voor de buitenwereld is een oorlog verleden tijd zodra de democratie is hersteld, maar zo werkt het niet voor de ont-heemden in dat gebied. Verdwenen pensioenen, geen werk door gebrek aan geldige documenten, discriminatie van bevolkingsgroepen: het komt niet vanzelf goed zodra de oorlog voorbij is. Van Nispen: 'Op dit moment zijn er nog steeds 200.000 Servische Kroaten ontheemd. Het herstel van de democratie is nu hét thema voor de internationale gemeenschap, maar deze mensen zitten nog steeds zonder de meest elementaire zaken. Ook worden er mensen opgepakt voor oorlogsmisdaden die ze niet hebben gepleegd. Maar hoe kunnen ze dat bewijzen? Er heerst daardoor angst om terug te keren naar huis en dit ont-wricht nog steeds de samenleving.'

'Bruggen bouwen', dat doet International Alliances. Bemiddeler tussen mensen en bevolkingsgroepen die vroeg of laat toch weer samen moeten kunnen leven. 'Daarnaast lobbyen we ook, in heel concrete gevallen, zoals bij de Europese Bank. Op dit moment oriënteren we ons op Irak, kijken al hoe we daar over een tijdje de bevolking kunnen helpen. Nu is de situatie er nog te explosief. Wij kunnen pas aan de slag als de onrust voorbij is, als het gewone leven weer zijn loop kan nemen. Ik ben enkele weken geleden in Irak geweest om alvast rond te kijken en contact te leggen met lokale netwerken, maar ik denk dat het nog

'De internationale gemeenschap verliest snel interesse, verwacht dat het vanzelf goed komt'

wel een tijdje kan duren voordat het zover is. Tegen die tijd moeten we wel weten wat er speelt; je moet de achtergrond van het conflict begrijpen wil je de mensen kunnen helpen. Wat we in Irak gaan doen, hoeft niet hetzelfde te zijn als in voormalig Joegoslavië. We onderzoeken eerst waar behoefte aan is. We andere organisaties doen, hoeven wij niet meer te doen.'

Aanpakken, dat is de instelling van Van Nispen en van International Alliances. Gepraat wordt er genoeg en dat is ook belangrijk, maar te vaak blijft het daarbij. Er verschijnt een schier eindeloze stroom rapporten en mogelijke oplossingen worden uit en te na besproken, maar op het moment van aanpakken laat de internationale gemeenschap het afweten. Bijna niemand komt er daadwerkelijk toe het besprokene en geschrevene in de praktijk te brengen. 'De internationale gemeenschap verliest snel interesse, verwacht dat het vanzelf goed komt. Men vindt vaak ook dat het te lang duurt. Maar als er alleen gepraat en geklaagd wordt over hoe erg het allemaal is, verandert er natuurlijk niets. Daarom wil ik concreet zijn, mensen helpen opnieuw vertrouwen te krijgen in hun samenleving en hun leven op poten te zetten.'